

Kuntalaisaloite kalastusharrastuksen kehittämisestä Sipoossa / Invånarinitiativ om att utveckla fiskehobbyn i Sibbo

Kunnanhallitus / Kommunstyrelsen 24.02.2025 § 60

Valmistelija / Beredare: hallintopäällikkö / förvaltningschef Jenni Björkstén,
jenni.bjorksten(at)sipoo.fi

Sipoon hallintosäännön 152 §:n mukaisesti kunnan asukkaalla, kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä sekä sillä, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa, on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Palvelun käyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita palveluaan koskevassa asiassa.

Sipoon kunnalle on 3.2.2025 saapunut kuntalaisaloite, jossa esitetään Sipoon kunnan selvittävän ja ryhtyvän toimiin kalastuksen edellytysten parantamiseksi. Painopistealueina tulisi olla kalastusmahdollisuuksien parantaminen jokaisen oikeuksin kalastaville, vesille ja rannoille kalastamaan pääsyn mahdollistaminen sekä yhtenäislupa-alueiden kehittäminen.

Aloitteen käsittelee se kunnan viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava kuukauden kuluessa aloitteen saapumisesta, missä viranomaisessa aloite käsitellään, arvioitu käsittelyaika sekä keneltä saa lisätietoja aloitteen käsittelystä.

Esittelijä / Föredragande Kunnanjohtaja / Kommundirektör Grannas Mikael

Ehdotus / Förslag Kunnanhallitus merkitsee kuntalaisaloitteen tiedoksi ja lähettää sen yhdyskunnan ja ympäristön toimialalle valmistelua varten.

Kommunstyrelsen antecknar invånarinitiativet för kännedom och sänder det till sektorn för samhälle och miljö för beredning.

Käsittely / Behandling

Päätös / Beslut Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti esittelijän ehdotuksen.

Kommunstyrelsen godkände enhälligt föredragandens förslag.

Liitteet / Bilagor

Kunnanhallitus / Kommunstyrelsen 16.06.2025 § 248

129/01.04.04.00/2025

Valmistelija / Beredare: kehityspäällikkö / utvecklingschef Anna-Riikka Karhunen, anna-riikka.karhunen@sipoo.fi

Yhteenveto

Kunnan merkittävimmät mahdollisuudet kalastuksen edellytysten parantamiseksi ovat kalatalousalueen ja Kalaleader-ryhmän tavoitteiden toteuttamisen tukeminen, kalastusharrastuksen ja -elinkeinojen tukeminen mm. avustuksilla tai hanketoiminnan kautta, saaristomatkojen tukeminen ja kehittäminen, maankäytön suunnittelu ja maanhankinta,

vesistökuunnostusten toteuttaminen sekä yhteistyö naapurikuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Sipoon kunta hyödyntää suurinta osaa edellä mainituista keinoista, mutta toimintaa on mahdollista kehittää vaikuttavammasi mm. yhteistyön osalta. Monet kuntalaisaloitteessa mainituista kehittämistarpeista on vastuutettu kalastuslain (379/2015) mukaan kalatalousalueille. Kuntalaisaloitteessa esitetyn vesialueiden omistuksen lisäämisen osalta kunnalla ei ole kirjattuja tavoitteita, vaan maanhankinta keskittyy muihin kohteisiin.

Porvoon-Sipoon kalatalousalue kehittää alueen kalataloutta ja yhteistoimintaa

Kalatalousalue on kalastuslain mukainen julkisoikeudellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on kehittää alueensa kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävän käytön ja hoidon järjestämiseksi. Kalatalousalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt. Useat kuntalaisaloitteessa mainitut tehtävät kuuluvat kalatalousalueen tehtäviin ja tavoitteisiin.

Porvoon-Sipoon kalatalousalueen tehtävänä on toimia aktiivisesti vesialueiden omistajien ja kalastajien yhteistyön ja vuoropuhelun lisäämiseksi. Omistusyksikkörakenteen pirstaleisuus ja järjestäytymättömyys aiheuttavat haasteita yhteisten hoitotoimien suunnitteluun ja vaikeuttavat yhtenäislupa-alueiden perustamista.

Kalatalousalueella on parhaillaan käynnissä "Samalla aaltopituudella" -hanke, jonka tavoitteena on lisätä vuorovaikutusta vesialueiden omistajien, kalatalousalueen ja kalastajien kesken. Kestävän kalastuksen varmistamiseksi hanke pyrkii myös lisäämään yhteistyötä Uudellamaalla toimivien kalastuksentralvojen kesken.

Porvoon-Sipoon Kalatalousalueen alueella on noin 380 osakaskuntaa sekä noin 1 270 yksityistä vesialuetta. Sipoon kunta on useamman osakaskunnan jäsen. Moni osakaskunta Porvoon-Sipoon kalatalousalueella on erittäin pieni. Tämä asettaa haasteita kalatalousalueen työlle. Lisäksi Porvoon-Sipoon kalatalousalueen osakaskunnista vain pieni osa on järjestäytyneitä, mutta niiden pinta-ala kattaa noin 60 % osakaskuntien pinta-alasta. Lähes puolet vesialueiden omistusyksiköistä on pinta-alaltaan alle hehtaarin kokoisia ja yli 500 hehtaarin kokoisia omistusyksiköitä on ainoastaan 17 kappaletta (Lähde: Porvoon-Sipoon Kalatalousalueen internetsivut).

Kalatalousalueet suunnittelevat myös kalavarojen käyttöä ja hoitoa

Kalatalousalueen tehtävänä on kalastuslain 24 § mukaan myös suunnitella kuntalaisaloitteessa mainittua kalavarojen kestävää käyttöä ja hoitoa. Kalatalousalue vastaa suunnitelman toimeenpanosta ja sen vaikutusten seurannasta sekä hoitaa kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvän tiedotuksen, järjestää kalastuksentralvonnan ja kerää seurantatietoja kalastuksesta ja kalakantojen hoitotoimenpiteistä. Porvoon-Sipoon kalatalousalueen tavoitteena on, että alue pysyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastukselle.

Kalatalousalue on osallistunut mm. Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry:n hankkeeseen "Vesistötalkkarit". Hankkeen tarkoituksena oli edistää vedenlaatua, virkistyskäyttöä, ympäristökasvatusta, biologista monimuotoisuutta ja kalataloutta alueen vesillä. Hankkeen puitteissa toteutettiin muun muassa taimenen

hedelmöittyneen mädin istutuksia, kalastuksenvälvontaa ja kalaportaiden valvontaa. Sipoonjoen osalta Kalatalousalue on mukana Helmi-elinympäristöohjelman seurantaryhmässä.

Sipoon kunnan vesi- ja ranta-alueiden omistus on vähäistä ja sirpaleista

Sipoon kunnan vesi- ja ranta-alueiden omistus on vähäistä ja hyvin sirpaleista. Sipoon kunnalla on vesialueita yhteensä alle 500 ha.

Sipoon saaristossa sijaitsevat kunnan omistamat virkistysalueet ovat Östholmen, Bastuholmen, Furuholmen, Vilstrand, Möholmen, Norrkullalandet ja Tiira (vesialue). Kunnan maaomaisuutta voi tarkastella kunnan karttapalvelusta.

Kunta ei myy kalastuslupia, koska vesialueet ovat hajanaisia ja pieniä

Sipoon kunta ei myy kalastuslupia vesialueilleen, koska kunnan omistamat vesialueet ovat hyvin pieniä.

Porvoon-Sipoon Kalatalousalueella on tavoitteena selvittää omistajien kiinnostusta ja mahdollisuuksia perustaa yhtenäislupa-alueita, eli isompia alueita, joilla yhteisellä kalastusluvalla voi kalastaa esimerkiksi useammalla vavalla tai verkoilla.

Sipoon saaristossa sijaitsevilla kunnan omistamilla virkistysalueilla onkiminen ja pilkkiminen on sallittu kaiken ikäisille. Viehekalastusta varten 18–64-vuotiaiden on suoritettava kalastonhoitomaksu, joka oikeuttaa kalastamaan yhdellä vavalla.

Sipoon kunta on Uudenmaan Virkistysalueyhdistys ry:n jäsen. Uudenmaan virkistysalueyhdistys ry:n vesialueella on sallittua kalastaa siikaa rannalta kolmella vavalla ilman ylimääräistä maksua edellyttäen, että 18–69-vuotiaat ovat maksaneet kalastonhoitomaksun. Porvoon-Sipoon kalatalousalueella on tämä mahdollisuus Högholmsörenin alueella.

Sipoonselällä, Porvoon-Sipoon kalatalousalueen alueella, on valtion yleinen vesialue, ja siellä jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä jokaisella alle 18-vuotiaalla ja 70 vuotta täyttäneillä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella on oikeus harjoittaa vapaa-ajan kalastusta kalastuslain 8 §:n mukaisesti.

Sipoon kunnan maankäytön suunnitelmissa linjataan myös vesialueiden käytöstä

Kunnan maan- ja vesialueiden käytön ja maanhankinnan periaatteet liittyvät kunnan strategiaan tavoitteisiin. Kunnan kaavoitus- ja tonttiyksiköt tukevat koko fyysisen ympäristön toteutusketjua: maanhankinnasta suunnitteluun ja toteutukseen asti, myös vesialueilla.

Kaavoitusohjelma on Sipoon maankäytön keskipitkän aikavälin toimintaohjelma, jossa linjataan lähivuosien suunnittelun ja kaavoituksen painopistealueet ja keskeiset tehtävät. Kaavoitusohjelmassa kunta on priorisoinut lähtökohtaisesti sellaiset kaavahankkeet, jotka vastaavat parhaiten kunnan strategiaan tavoitteisiin. Kaavoituksen ohjelmoinnilla pyritään varmistamaan riittävän tonttivarannon lisäksi se, että tontit sijaitsevat alueellisesti tasapainoisesti kunnan eri taajama-alueilla ja mahdollistavat monipuolisen asunto- ja työpaikkatuotannon.

Nykyisessä kaavoitusohjelmassa ei ole tunnistettu erityisiä kuntalaisaloitteessa tarkoitettuja kalatalouteen tai kalastusharrastukseen linkittyviä uusia maankäytön tai vesialueiden hankkimiseen liittyviä tarpeita. Kaavoitusohjelmaa päivitetään vuosittain, joten ohjelmakauden ulkopuolelle jääviä hankkeita voidaan nostaa aktiiviseen työstöön seuraavalla päivityskierroksella resurssitilanteen niin salliessa.

Yleiskaavoituksen tarkoituksena on kunnan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Sipoon mannervyöhyke ja sisäsaaristo ovat monin paikoin rannoilta tiheään rakennettuja alueita. Sipoon merialueella ja rannikolla on voimassa Saariston ja rannikon osayleiskaava. Osayleiskaavan yhtenä merkittävänä tavoitteena on saariston omaleimaisuuden huomioiminen ja biologisen moninaisuuden säilyttäminen. Myös saaristoalueen yleinen virkistystarve otetaan osayleiskaavassa huomioon yhtenä tärkeänä tekijänä.

Sipoossa on vireillä kaksi yleiskaavahanketta sekä yksi kaavarunko (Söderkulla), joista merkittävin on koko kunnan yleiskaavan päivitys (Sipoon yleiskaava 2050). Yleiskaava kattaa myös rannikon ja vesialueen, ja sitä laadittaessa huomioidaan kehitettäviä vesistöyhteyksiä sekä matkailun että virkistyksen painopistealueita. Sipoon yleiskaavatyöhön osallistetaan laajasti kuntalaisia ja muita sidosryhmiä. Tässä yhteydessä sidosryhmät voivat tuoda esille kuntalaisaloitteessa tarkoitettuja kalastuksen edistämiseen liittyviä maankäytön näkökulmia. Työn etenemistä ja tulevia sidosryhmätilaisuuksia voi seurata yleiskaavan internetsivuilla.

Lähtökohtaisesti maankäytön suunnittelussa on pyritty myös huomiomaan ja edesauttamaan esimerkiksi kalastukseen liittyviä kysymyksiä. Suurin osa Sipoon kunnan asemakaavoituksesta painottuu kunnan taajamakeskuksiin (Nikkilä, Söderkulla ja tulevaisuudessa Talma). Vapaa-ajan kalastusta merkittävästi tukevia kaavoja on laadittu melko vähän, johtuen lähinnä rajoitetusta määrästä kaavoja, jotka sijaitsevat vesialueiden läheisyydessä. Toisaalta myös Sipoonjoen Natura-alue luo omat haasteensa mm. laitureiden, satamien ja veneenlaskupaikkojen mahdollistamiselle Sipoonjoen varrelle.

Viime vuosina esimerkiksi Söderkullan kartanon (S20) asemakaavassa on kuitenkin mahdollistettu kunnan omistamille maa- ja vesialueille paikka, johon on mahdollista sijoittaa ponttoonilaituri. Alueen toteutuessa laituri voisi myös tukea vapaa-ajan kalastusta ja myös ohjata kalastajia kyseiselle sijainnille. Tämä voisi osaltaan selkeyttää jossain määrin kalastusmahdollisuuksia Söderkullassa sekä myöskin edesauttaa Sipoonjoen kalastukseen liittyvien sääntöjen ja rajoitteiden valvontaa.

Sipoon maapoliittinen ohjelma (v. 2015) määrittää kunnan maanhankinnan periaatteet ja tavoitteet. Tavoitteena on mm. kestävä kuntatalouden tukeminen tonttien luovutuksella ja rakentamisen suuntaamisella yhdyskuntarakenteen kannalta edullisille paikoille sekä kasvun ja kilpailukyvyn mahdollistaminen. Ohjelman mukaan raakamaata hankitaan ensisijaisesti yleiskaavan mukaisilta asemakaavoitettavilta alueilta yhdyskuntarakentamisen tulevia tarpeita varten. Maapoliittisen ohjelman tavoitteisiin ei siis kuulu vesialueiden hankkiminen, ellei se tue yhdyskuntarakentamisen tarpeita.

Sipoon kuntastrategiaan ei ole kirjattu tavoitteeksi vesialueiden omistusrakenteen kehittämistä yhdistämistoimitusten menettelyiden avulla.

Kunnan maapoliittiseen ohjelmaan ei ole myöskään kirjattu tavoitteeksi vesialueiden omistuksen lisäämistä vapaaehtoisin kaupun.

Sekä kuntastrategia että maanhankintasuunnitelma on tavoitteena päivittää vuoden 2025 aikana. Myös maa- ja asuntopoliittinen ohjelma tullaan päivittämään. Kuntastrategian sekä maa- ja asuntopoliittisen ohjelman päivityksen yhteydessä on mahdollista tarkastella, onko niihin tarvetta kirjata kuntalaisaloitteessa esitettyjä tavoitteita vesialueiden omistusrakenteen kehittämisestä yhdistämistoimitusten menettelyiden avulla tai vesialueiden omistuksen lisäämisestä vapaaehtoisin kaupoin.

Sipoon maankäytön suunnittelussa huomioidaan myös maakuntakaavan ja merialuesuunnitelman kirjaukset. Merialuesuunnitelmaan on merkitty yleispiirteisesti kaupallisen verkkokalastuksen kannalta tärkeitä alueita. Myös vesiviljelylle on osoitettu potentiaalisia alueita strategisina pitkän ajan kohdemerkintöinä, tavoitteena minimoida rehevöittävät vaikutukset. Näitä on yksi Porvoon ja Sipoon rajalla saaristossa. Merialuesuunnitelmaa ja maakuntakaavaa päivitetään parhaillaan, ja Sipoon kunta on mukana päivitystyössä.

Kalatalousalueiden kalastuksenvalvojat puuttuvat luvattomaan kalastukseen

Häiritsevään ja luvattomaan kalastukseen puututaan Porvoon-Sipoon kalatalousalueen hallinnoimalla kalastuksenvalvonnalla. Sipoon kunnan alueella on useita alueita, joissa kalastusta on rajoitettu mm. meritaimenen suojelemiseksi. Rakennus- ja ympäristövaliokunta pyysi lausuntonsa yhteydessä 17.1.2023 Sipoon-Porvoon kalatalousaluetta kiinnittämään huomiota Sipoon kalastuksenvalvontaan. Kunnan ympäristövalvontaan on tullut yhteydenottoja luvattomasta kalastuksesta Sipoon vesistöissä kieltoalueilla tai kieltoaikana.

Omistusyksikkö rakenteen pirstaleisuus ja järjestäytymättömyys hankaloittavat kalastuksenvalvontaa. Sipoon ja Porvoon saariston kalavesillä valvojat tekevät yhteistyötä poliisin kanssa. Porvoon-Sipoon kalatalousalue on hyväksynyt kalastuksenvalvontasuunnitelman, jonka päämääränä on kasvattaa valvojien määrää sekä lisätä yleisön tietämystä kalastussäännöksistä, rajoituksista sekä kalastuskielloista.

Sipoon kunta tukee vesistöjen kunnostusta ja hoitoa

Sipoon kunta tukee vesistöjen kunnostustoimintaa. Sipoonjoessa koskialueita on kunnostettu vuonna 2023. Hankkeen peruslähtökohtana oli kalojen ja muun eliöstön liikkuvuuden turvaaminen sekä alueen luonnon monimuotoisuuden ja elinympäristöjen lisääminen sekä tulvasuojelu. Kunnostus tehtiin usean toimijan yhteistyönä: Brobölen padon kunnostushanke tehtiin yhteistyössä Sipoon kunnan, maa- ja metsätalousministeriön sekä WWF:n kanssa. Vesistö kunnostuksia tehtiin myös Byabäckenissä Sipoossa.

Suomenlahden vedenlaatu on Sipoon saaristossa tyydyttävä ja ulommalle merialueelle kuljettaessa vedenlaatu paranee. Sipoon saaristo- ja rannikkoalueella esiintyy usein kesäisin rehevöitymistä. Hajakuormitusta Sipoon kunta hillitsee osaltaan mm. maankäytön suunnittelun keinoin. Kunta on jäsenenä Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien ja ilmansuojeluyhdistyksessä, ja Sipoon kunta osallistuu myös ELY-keskuksen vetämän Uudenmaan vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän työhön.

Uuden pienvenesataman sijoittumispaikkaa selvitetään

Sipoossa on viisi satamaa, joista neljässä on myös vierasvenespaikkoja. Kunnalla on ollut pitkään tavoitteena mm. uuden vierasvenesataman sekä uimarannan avaaminen, mutta pirstaloitunut maanomistus ja tiiviisti rakennettu rannikko tekevät toteutuksesta haastavaa. Söderkullan kaavarunkotyön yhteydessä tutkitaan potentiaalisia uuden pienvenesataman sijoittumispaikkoja.

Sipoon tavoitteena merellisten palvelujen ja saariston elinkeinojen kehittäminen

Sipoon kuntastrategian yhtenä tavoitteena on merellisten palvelujen ja saariston kehittäminen. Nämä tavoitteet edistävät samalla osaltaan kalastusharrastusta sekä kalastukseen liittyviä elinkeinoja.

Merellisten palvelujen kehittämiseksi Sipoon kunta on mukana mm. Saariston syke -hankkeessa, jossa tavoitteena on parantaa itäisen Uudenmaan saaristomatkailun pk-yritysten elinvoimaisuutta. Samalla kehitetään alueen matkailun saavutettavuutta. Kesällä 2025 esimerkiksi avataan uusi laivareitti Sipoon saaristoon. Sipoolla on myös vuonna 2021 hyväksytty saaristo-ohjelma.

Vuonna 2023 Sipoon kunta hyödynsi osallistavaa budjetointia Sipoon saariston viihtyisyyden, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden kehittämiseen. Osallistavassa budjetoinnissa toteutettiin asukasideoita Vilstrandin, Norrkullalandetin, Möholmenin ja Furuholmenin saaristokohteissa. Mm. veneiden kalliokiinnityksiä lisäti eri saaristokohteisiin ja Vilstrandin laituri kunnostettiin.

Kalaleader-ryhmä edistää alueen elinkeinokalataloutta ja kalastusmatkailua

Sipoon kunta kuuluu Etelärannikon Kalaleaderin alueeseen. Etelärannikon Kalaleader-ryhmä on Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) Suomen toimintaohjelman 2021–2027 tarkoittama paikallinen kalatalouden toimintaryhmä. Etelärannikon Kalaleader edistää alueen elinkeinokalataloutta ja kalastusmatkailua rahoittamalla yleishyödyllisiä kehittämis- ja investointihankkeita, jotka edistävät Etelärannikon Kalaleader-ryhmän Kalasta etelärannikolle elinvoimaa 2021-2027 strategian tavoitteiden toteutumista.

Etelärannikon kaupallinen kalastus on lähes yksinomaan rysillä ja verkoilla tehtävää rannikon läheistä kalastusta. Verkkokalastuksen rooli on pienentynyt. Sipoon saaristossa toimii noin kymmenen kalastajaa, joista kolme luokitellaan ammattikalastajiksi. Sipoossa ei ole kalanjalostamoja tai vesiviljelylaitoksia.

Kehittämistoiminnassa hyödynnetään kansallista ja EU-rahoitusta

Kuten edellä on todettu, Sipoossa on toteutettu ja on käynnissä mm. kalatalousalueen kehittämiseen, saaristomatkailuun ja -palveluihin sekä vesistökuunnostuksiin liittyviä hankkeita.

Kansallista ja EU-rahoitusta on haettavissa mm. hankkeisiin, jotka edistävät kalastusharrastusta, kalavesien kestävästä käytöstä ja hoidon suunnittelua, toimeenpanoa, ohjaamista ja kehittämistä sekä kalastuksenvalvontaa.

Jatkossa on mahdollista kartoittaa aktiivisemmin ja selvittää mahdollisuuksia hakea ulkopuolista rahoitusta toimiin, jotka edistävät kuntalaisaloitteen mukaisesti kalastusharrastusta, kalavesien kestävästä käytön ja hoidon suunnittelua, toimeenpanoa, ohjaamista ja kehittämistä sekä kalastuksenvalvontaa.

Esittelijä / Föredragande	Talousjohtaja / Ekonomidirektör Ahvonen Tuula
Ehdotus / Förslag	Kunnanhallitus päättää antaa esitetyn vastineen kuntalaisaloitteeseen. Kommunstyrelsen beslutar att ge det föreslagna bemötandet till invånarinitiativet.
Käsittely / Behandling	Mari Nikkanen ehdotti, että asia jätetään pöydälle. Kunnanhallitus hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti. Mari Nikkanen föreslog att ärendet bordläggs. Kommunstyrelsen godkände förslaget enhälligt.
Päätös / Beslut	Kunnanhallitus päätti yksimielisesti jättää asian pöydälle. Kommunstyrelsen beslutade enhälligt bordlägga ärendet.
Liitteet / Bilagor	
	Liite Bilaga 1 - Kalastusharrastuksen kehittäminen Sipoossa